

ЛІТЕРАТУРА

1. Боринштейн Є. Соціокультурні особливості мовної особистості / Євген Боринштейн // Соціальна психологія. – 2004. – № 5. – С. 63-71.
2. Єрмоленко С. Я. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бирик, О. Г. Тодор. – К. : Либідь, 2001. – 224 с.
3. Калинюк Н. Семантична парадигма номінації земля в українській народній пісні [Електронний ресурс] / Н. Калинюк. – Режим доступу. – <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine65-4.pdf>.
4. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов. – Изд. 2-е, стереотип. – М. : Едиториал УРСС, 2002. – 264 с.
5. Космеда Т. А. Комунікативна компетенція Івана Франка: міжкультурні, інтерперсональні, риторичні виміри : [моногр.] / Тетяна Анатоліївна Космеда. – Львів: ПАІС, 2006. – 328 с.
6. Космеда Т. А. Мовна спроможність, комунікативна компетенція, мовна особистість як проблемні питання сучасного українського мовознавства / Т. А. Космеда // Лінгвістична палітра : [збірник наукових праць з актуальних проблем лінгвістики] / [за заг. ред. проф. Л. А. Лисиченко]. – Харків, 2009. – С. 129–140.
7. Леонтьев А. А. Основы психолингвистики : [учеб. пособ.] / А. А. Леонтьев – М. : Смысл, 2005. – 288 с.
8. Попова Е. А. Человек как основополагающая величина современного языкознания / Е. А. Попова // Филологические науки. – 2004. – № 2. – С. 69–77.
9. Мацько Л. І. Українська мова: формування національної свідомості / Л. І. Мацько // Педагогіка і психологія. – 1996. – № 1. – С. 67–70.
10. Семенюк О. А. Основи теорії мовної комунікації : [навч. посіб.] / О. А. Семенюк, В. Ю. Парашук. – К. : Академія, 2010. – 240 с.
11. Становлення і розвиток аграрної освіти і науки в Україні (з найдавніших часів і до сьогодення) / Д. О. Мельничук, М. В. Зубець, Л. Ю. Беренштейн, С. С. Коломієць, Б. Я. Панасюк, С. К. Рудик, С. К. Гузеватий, Нац. аграр. ун-т. – К. : НАУ, 2005. – 224 с.

Стаття посвящена проблемі розвитку мовної особистості спеціаліста-аграрія в контексті національно-культурних традицій. Автором проаналізовано складові компоненти мовної особистості, які відображаються в індивідуальній мовній картині світу.

Ключевые слова: мовна особистість, національно-культурні традиції, мовна спроможність, мовна і комунікативна компетенція.

The article is devoted to the problem of agrarian affairs specialist's linguistic personality development in the context of cultural traditions. The author analyzed components of linguistic personality, which are reflected in the individual world linguistic pattern.

Keywords: linguistic personality, cultural traditions, linguistic ability, linguistic and communicative competence.

УДК 371.212–056.87

Мамчур Л.І.

ТЕКСТОВА ОСНОВА РОЗВИТКУ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ – ВАЖЛИВА АКсіОМА ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА

У статті розглянуто питання текстоцентричної основи мовного навчання в загальноосвітній школі, розкрито суть поняття «текст» у сучасному лінгвістичному і лінгводидактичному просторі, схарактеризовано особливості методичної роботи з розвитку комунікативних умінь учнів на текстовій основі, що реалізується у трьох аспектах – смислового, структурно-стилістичного, комунікативного.

Ключові слова: мовна освіта, мовна особистість учня, комунікативні вміння, текстова основа мовного навчання, методична роботи з розвитку комунікативних умінь.

Для формування комунікативної компетентності учнів загальноосвітньої школи необхідні знання мовленнєвої комунікації та основних одиниць її структури, розуміння їх сутності і природи, взаємодії під час спілкування. Спираючись на дослідження комунікативної лінгвістики, констатуємо, що до основних структурних мовних одиниць, які забезпечують процес і результат вербального спілкування, відносять: текст, мовленнєвий акт, мовленнєвий жанр і дискурс.

Комунікативна компетентність учнів основної школи формується, передусім, на основі тексту і в процесі його створення, тому цілком умотивованим і пріоритетним складником лінгвістичного компонента формування комунікативної компетентності учнів є вчення про *текст*, на базі якого вивчаються мовні ознаки, стилістичні функції та комунікативні особливості лінгвістичних одиниць і який є кінцевим продуктом для реалізації та сприймання мовлення в межах комунікативної ситуації.

Відомості про текст, його структуру, особливості, категорії, передбачені шкільними програмами, повинні забезпечити формування комунікативної компетентності. Одним із шляхів ґрунтовного засвоєння української мови, вироблення ключових компетентностей щодо правильного, доречного й ефективного використання її в активній комунікативній взаємодії, усвідомлення мови як основи формування й формулювання думки є впровадження у практику шкільного навчання мови вивчення тексту як найвищого рівня мови.

Питання тексту, його закономірностей та особливостей посідає особливе місце в мовознавстві, розглядалося у наукових розвідках вчених-філологів (М. Бахтін, М. Брандес, Р. Будагов, Л. Булаховський, Г. Винокур, П. Дудик, І. Ковалик, К. Кожевникова, А. Коваль, О. Пешковський, Л. Щерба та ін.) і залишається актуальним для сучасних учених (Ф. Бацевич, Т. Дридзе, Л. Мацько, О. Пономарів, М. Плющ, Т. Ніколаєва, В. Різун та ін.). В аспекті лінгводидактики текст був і є об'єктом досліджень вітчизняних і зарубіжних учених (З. Бакум, О. Біляєв, А. Богуш, Л. Варзацька, М. Вашуленко, Є. Голобородько, Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Донченко, С. Єрмоленко, С. Караман, М. Львов, Л. Мацько, В. Мельничайко, Г. Михайловська, В. Онищук, Л. Паламар, М. Пентилюк, К. Плиско, Т. Симоненко, М. Стельмахович, В. Сухомлинський, О. Текучов, І. Хом'як, Г. Шелехова та ін.).

Мета статті – розглянути питання текстоцентричної основи мовного навчання в загальноосвітній школі, розкрити суть поняття «текст» в сучасному

лінгвістичному і лінгводидактичному просторі, схарактеризувати особливості методичної роботи з розвитку комунікативних умінь учнів на текстовій основі.

У сучасній науковій парадигмі текст позиціонує як ключове поняття лінгвістики, комунікативної лінгвістики, лінгвістики тексту, психології спілкування, методик навчання мови. Однак до цього часу серед дослідників немає одностайної думки щодо визначення поняття тексту як особливого лінгвістичного (мовного, мовленнєвого і комунікативного) явища. Одним із найпоширеніших є визначення: «Текст (від. лат. *textum* – тканина, зв'язок, побудова) – це об'єднана змістовим зв'язком послідовність мовних одиниць, основними властивостями якої є зв'язність і цілісність» [4, 507]. Текстом можуть бути як окремі слова або словосполучення, так і одне речення або сукупність їх, поєднаних семантично та змістовно цілісно. Текстом також вважається вся сукупність висловлювань, яка являє собою певну комунікативну систему. Переважно текст – це структурно-семантична мовна одиниця, що складається з декількох чи багатьох речень. Сучасні мовознавці (Ф. Бацевич, О. Кубрякова, Т. Радзівська, О. Селіванова, Л. Мацько та ін.) констатують, що текст є п'ятим, ієрархічно найвищим рівнем мовної структури. Текст самодостатній, може існувати самостійно і водночас взаємопов'язаний з іншими текстами під час спілкування, у ньому реалізуються всі рівні мови, функціонують усі мовні одиниці, пов'язані семантико-граматичним відношеннями. Л.Мацько, О.Мацько, О.Сидоренко вважають, що текст є основним поняттям, в якому «об'єднуються найважливіші ознаки найбільшої мовної одиниці: зв'язність, цілісність; єдність, завершеність; частина мовного потоку; фіксоване мовлення; результат мовлення» [10, 451]. За висловленням М. Бахтіна, «текст живе лише стикаючись з іншими текстами» [1, 5]. П. Дудик визначає текст як «писемний або усний мовленнєвий масив, найчастіше багатослівна семантична і граматична єдність, утворена одним чи кількома реченнями, що виражають завершену думку» [2, 278]. Текст створюється за окремою комунікативною настановою мовця, внаслідок його прагнення виділити частину висловлювання за певною ознакою (змістом, стилістично, логічно).

Сучасна комунікативна лінгвістика тлумачить текст більш широко: це не тільки готовий продукт мовлення, а й універсальна мовна одиниця, елемент комунікативного акту в позиції між трансмісором і реципієнтом (Т – Текст – Р), між мовцями (М – Текст – М), між комунікантом і комунікатом (К – Текст – К). Л. Лосєва, даючи визначення тексту, враховує ще і суб'єктивний чинник – ставлення автора до висловлювання і зазначає, що текст – це «повідомлення у письмовій формі, що характеризується смисловою завершеністю і певним ставленням автора до повідомлення» [5, 7]. М. Львов розуміє текст як продукт, результат мовленнєвої діяльності, витвір мовлення – усного і писемного [6, 206].

Як відомо, текст функціонує не тільки в писемній формі, а і в усній, реалізується в спілкуванні, а комуніканти у ньому висловлюють не тільки своє ставлення до висловлювання, а й до співрозмовника, до комунікативної ситуації загалом. Створювати навчальні мікротексти учні можуть уже в

початкових класах, об'єднуючи кілька речень у змістовне висловлювання з метою вирішення комунікативно орієнтованих тренувальних вправ і завдань. Базове вивчення структури, будови, особливостей тексту необхідно здійснювати перспективно в основній школі, а закріплювати в старшій – таке системне, поетапне навчання може здійснюватися на основі пріоритетних принципів перспективності й наступності і реалізовувати завдання мовної освіти – формувати комунікативну компетентність учнів.

Керуючись теоретико-методичними працями вчених, вважаємо, найбільш прийнятним визначення тексту як комунікативної (мовленнєвої) одиниці, твору, тому що навчання аналізу й побудови текстів має передбачати роботу над розвитком умінь забезпечувати цілісність викладу змістової інформації, її зв'язність, відповідність мовленнєвим стилям, типам і жанрам, ураховуючи комунікативну ситуацію. *Текст* розглядаємо як поєднання мовної (семантико-граматичної) одиниці та комунікативного явища, – це певний мовленнєвий акт учасників спілкування, виражений за допомогою вербальних і невербальних засобів; явище для сприймання і розуміння у комунікативній ситуації, за допомогою якого здійснюється комунікативний вплив на комуніканта. Для формування комунікативної компетентності учня необхідно забезпечити розвиток комунікативних умінь створювати текст, спрямований на досягнення задуму автора, з урахуванням не тільки добору мовних одиниць, поєднання й формування їх у цілісне змістове висловлювання, а особливо важливим з комунікативної точки зору є врахування особистості комуніканта, його можливостей, інтелектуальної і моральної готовності, прагнень, комунікативних цілей тощо.

Більшість сучасних лінгводидактів (М. Вашуленко, Н. Голуб, О. Горошкіна, С. Караман, Л. Мацько, Г. Михайловська, М. Пентиліук та ін.) уважають, що текст лежить в основі формування комунікативної компетентності. М. Пентиліук, думку якої ми цілком поділяємо, переконана, що «відомості про текст, його структуру, особливості, категорії ... повинні забезпечити формування комунікативної компетентності учнів, умінь будувати усні й письмові висловлювання, спілкуватися в різних життєвих ситуаціях» [8, 97]. Нині першочерговими завданнями мовної освіти і вчителя-словесника є:

- ❖ формування вмінь створювати текст, що виражає думку і наміри мовця;
- ❖ сприймати тексти не лише за змістом, а й за сутністю;
- ❖ налагоджувати за допомогою текстів взаємодію з учасниками спілкування для досягнення поставленої комунікативної мети.

Лінгвістичний і дидактико-методичний аспект проблеми тексту, його закономірностей та особливостей, процесу створення і сприймання висловлювання збагатився результатами досліджень взаємозв'язку навчання і розвитку мовної особистості учнів 5–9 класів, формування мовленнєвих і комунікативних умінь, що знаходять відображення у працях Н. Бабич, М. Бахтіна, Ф. Бацевича, О. Біляєва, Л. Мацько, В. Мельничайка, М. Пентиліук, В. Сухомлинського та ін.

Серед головних завдань учителя-словесника є завдання сформувати якісно нову мовну особистість у шкільній системі освіти – це виховати мовця,

який буде дбати про красу і розвиток мови, творитиме україномовне середовище в усіх сферах суспільного життя, відроджуватиме культуру, звичаї і традиції народу, буде забезпечувати висококультурне інтелектуальне спілкування літературною мовою. Реалізація таких завдань у процесі навчання мови можлива на основі компетентнісного підходу до вивчення рідної мови, оскільки її засобами формується комунікативна компетентність учнів 5–9 класів. Надаючи мові особливої значущості у формуванні національної свідомості і приналежності, І. Огієнко переконливо доводив, що мова – це наша національна ознака, що в «мові – наша культура, ступінь нашої свідомості. Мова – це форма нашого життя, життя культурного і національного. Мова – душа кожної національності, її святощі, її найцінніший скарб» [7, 57].

Комунікативні знання, уміння і навички є досить важливими й необхідними для учня, оскільки вони забезпечують ефективність спілкування в усній та писемній формах і формуються на ґрунтовній теоретичній та практичній підготовленості, виробляються як автоматизовані усвідомлені дії, що дозволяють особистості сприймати, розуміти об'єктивний світ і впливати на нього в процесі життєдіяльності й спілкування.

За законами лінгводидактики формування таких знань, умінь і навичок можливе тільки в організованому (системному) навчанні, коли практичне засвоєння мови відбувається безпосередньо в процесі реальної чи модельованої діяльності з метою оволодіння комунікативними вміннями і навичками. Комунікативні вміння Н. Захлюпана, І. Кочан визначають як один із видів спеціальних умінь, пов'язаних з уміннями сприймати, відтворювати і створювати усні і письмові висловлювання [3, 108]. До комунікативних умінь і навичок М. Пентилюк відносить «уміння правильно визначати тему висловлювання та чітко дотримуватися її меж; будувати висловлювання відповідно до його мети, основної думки, адресата мовлення; використовувати найбільш вагомні факти й докази для розкриття теми та основної думки; будувати висловлювання логічно й послідовно, тобто встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між фактами та явищами, робити необхідні узагальнення і висновки; вибирати тип і стиль мовлення залежно від мети і ситуації спілкування; використовувати різноманітні мовні засоби відповідно до типу, стилю, жанру висловлювання; удосконалювати висловлювання (коректувати усне й редагувати писемне мовлення). Комунікативні уміння й навички формуються під час роботи над зв'язним усним і писемним мовленням [8, 72]. У зв'язку із зазначеним вище визначаємо, що комунікативні вміння – це спеціальні вміння створювати власні висловлювання відповідно до комунікативної ситуації, використовуючи вербальні та невербальні засоби спілкування, брати активну участь у комунікації і досягати успіху в міжособистісному спілкуванні.

Спираючись на концептуальні положення сучасної методики навчання української мови та вимоги чинної програми, вважаємо, що в учнів слід розвивати на текстовій основі такі *комунікативні вміння*:

- розкривати тему висловлювання;

- визначати мету й ідею тексту відповідно до комунікативного мотиву;
- вживати мовностилістичні засоби, адекватні комунікативній ситуації;
- доречно обирати стиль, тип і жанр мовлення для продукування власних висловлювань;
- створювати тексти різних стилів, типів і жанрів мовлення відповідно до комунікативної мети адресата й ситуації спілкування;
- поетапно породжувати тексти у комунікативному процесі;
- виявляти, удосконалювати й корегувати порушення у побудові текстів відповідно до вимог комунікативної ситуації;
- уміло спілкуватися, орієнтуючись у комунікативній ситуації;
- встановлювати і підтримувати контакт із співрозмовником;
- прогнозувати та змінювати стратегії комунікативних дій і поведінки спілкування;
- комунікативно доцільно користуватися паралінгвістичними засобами;
- виявляти недоліки в комунікативному процесі, успішно усувати їх.

Мовна особистість, що володіє такими комунікативними вміннями, не може раптово з'явитися в середній чи старшій школі, її розвиток, пропедевтичне формування повинне починатися ще у дошкільному закладі, проводитися (без визначення і вживання лінгвістичних термінів) у початковій школі, формуватися в основній школі, а в старшій удосконалюватися. Формування комунікативної компетентності – складне завдання не тільки вчителя, а і самого учня, адже її розвиток не закінчується у загальноосвітній школі, а має продовжуватися все життя. У творчих руках учителя-словесника, який зацікавить учнів рідною мовою, систематично і цілеспрямовано формуватиме творчі, мовленнєві, комунікативні вміння учнів, стимулюватиме школярів до активної мовленнєво-комунікативної діяльності, розвиватиме їхню комунікативну компетентність, випускники будують новою мовною особистістю, що легко і вільно зможе комунікувати в будь-яких життєвих і суспільних ситуаціях.

У сучасних умовах формування комунікативних умінь має починатися із вивчення теорії (характеристика текстів, його частин, особливості функціонування мовних одиниць, визначення комунікативної ситуації), через спостереження й аналіз над функціонуванням мовних категорій у конкретних текстах (дискурсах) і до створення власних висловлювань з урахуванням усіх особливостей комунікативної ситуації (спочатку мовленнєвих актів, пізніше мовленнєвих жанрів і потім до дискурсів – самостійних реалізованих текстів).

Одним із фундаментальних виявів комунікативної спрямованості навально-вихованого процесу на уроках української мови є сприйняття тексту як основи розвитку комунікативних умінь, способом і засобом їх формування. Сучасна лінгводидактика орієнтує вчителя на текстову основу уроків рідної мови, на використання текстів для засвоєння фонетичних, лексичних, граматичних, стилістичних, правописних явищ. І якраз «на рівні тексту

відбувається з'ясування семантики слова, його понятійних зв'язків, усвідомлення стилістичної диференціації моделювання зв'язного висловлювання» [9, 76], тому саме текст постає ключовим стрижнем в навчанні української мови. Відповідно до етапів формування комунікативної компетентності учнів основної школи було розроблено систему методів та прийомів для поетапного вивчення теоретичних відомостей про текст, його структурних і композиційних компонентів, типи, комунікативні ознаки та якості і поступового вироблення в учнів комунікативних умінь його створювати та вдосконалювати.

Початкова школа закладає підвалини для розвитку комунікативної компетентності учнів, готує молодших школярів до свідомого вивчення мови та способів її застосування в мовленнєвій діяльності. Робота над текстом, його практична реалізація в навчальній комунікативній ситуації має розпочинатися з перших днів навчання в школі. У молодших класах відбувається загальне знайомство з поняттям «текст» і методична робота носить пропедевтично-ознайомлювальний характер. З другого по четвертий клас молодші школярі вчаться створювати речення, що висловлюють певну інформацію, яка виражає їхню думку, намір та мету комунікативної діяльності, знайомляться з поняттям «текст» і цілим рядом мовленнєвих понять (тема, основна думка, заголовок, типи текстів, стилі мовлення). Упродовж четвертого року навчання початкові знання та вміння про текст закріплюються, а рівень їх сформованості визначає пропедевтичну комунікативну компетентність учнів початкової школи.

Вивчення семантичних, структурних і комунікативних понять та вироблення умінь їх використовувати під час сприймання, аналізу й побудови текстів має проходити у взаємозв'язку і взаємозалежності, разом з тим у роботі з текстом, на нашу думку, прослідковується певна почерговість і поетапність. Так, у п'ятому класі варто більше уваги приділяти вивченню смислового аспекту, а в 6–9 класах відбуватиметься процес закріплення композиційних ознак тексту і фундаментальне вивчення понять структурно-стилістичного та комунікативного аспектів. *Смисловий аспект* методичної роботи з текстом передбачає роботу зі змістом тексту, а саме з його темою, основною думкою, заголовком, ключовими словами, зв'язком мовних одиниць, планом. Вивчення й усвідомлення учнями сутності означених понять передбачає їх аналіз, визначення, доповнення, добір, характеристику відповідно до ситуації спілкування, комунікативних ознак, ролі у тексті. *Структурно-стилістичний аспект* здійснюється за трьома основними блоками (структурний, типологічний, стилістичний) і реалізується у вигляді розкладання мовного і мовленнєвого цілого на складові частини, на складові елементи, тобто аналізу тексту, що передбачає з'ясування особливостей тематичного спрямування, побудови тексту, стилістичних властивостей, характеристики мовних засобів щодо ефективності їх використання з метою реалізації комунікативної мети. *Комунікативний аспект* передбачає вивчення комунікативних ознак як текстових категорій і ситуації спілкування як місця реалізації тексту в цілеспрямованій навчальній комунікації. Таким чином, методична робота з розвитку комунікативних умінь на текстовій основі носитиме системний

характер, проводитиметься цілісно, збільшуючи і прогресивно й ефективно розвиваючи комунікативну компетентність учнів основної школи.

Українськомовне навчання в основній школі має компетентнісне, комунікативно-діяльнісне та функційно-стилістичне спрямування і передбачає розвиток комунікативних умінь учнів, розвинути які допомагає текст як основна комунікативна одиниця, а створення його є вищим рівнем прояву комунікативної компетентності учнів. Навчально-методична робота над текстом необхідна, важлива, доцільна і оптимально можлива, в першу чергу, на спеціальних уроках розвитку комунікативних умінь, але окремі елементи повинні розглядатися та будуть ефективними і на аспектних уроках, тобто при вивченні окремих мовних тем. Методична систем формування комунікативної компетентності учнів на основі теоретико-практичної роботи з текстом повинна бути наскрізною, цілісною, наступною і перспективною на всіх уроках української мови і в усіх класах загальноосвітньої школи. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у системній розробці технології навчання української мови в основній школі на основі тексту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / М. М. Бахтин. – М. : Искусство, 1986. – 445 с.
2. Дудик П. С. Стилістика української мови : навчальний посібник / П. С. Дудик. – К. : Академія, 2005. – 368 с.
3. Захлюпана Н. М. Словник-довідник з методики викладання української мови / Н. М. Захлюпана, І. М. Кочан. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. – 250 с.
4. Лингвистический энциклопедический словарь. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – 688 с.
5. Лосева Л. Как строится текст / Л. Лосева. – М., 1998. – 350 с.
6. Львов М. Р. Словарь-справочник по методике русского языка / М. Р. Львов. – М. : Просвещение, 1988. – 240 с.
7. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки. Рідномовний катехизис для вчителів / І.Огієнко. – К. : Обереги, 1994. – 72 с.
8. Пентилюк М. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики : збірник статей / Марія Пентилюк. – К. : Ленвіт, 2012. – 256 с.
9. Пентилюк М. Концептуальні засади навчання рідної мови / М. І. Пентилюк // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Херсон : Видавництво ХДУ, 2003. – Випуск 32. – С. 69–71.
10. Стилістика української мови: підручник, Л. І. Мацько, О. М. Мацько, О. М. Сидоренко [за заг. ред. Л.І.Мацько]. – К. : Вища школа, 2003. – 462 с.

В статті розглянуті питання текстової основи мовного навчання в загальноосвітній школі, розкрито суть поняття «текст» в сучасному науковому просторі, охарактеризовано особливості методичної роботи по розвитку комунікативних умінь учнів на текстовій основі, яка реалізується в трьох аспектах – смисловому, структурно-стилістичному, комунікативному.

Ключевые слова: языковое образование, языковая личность ученика, коммуникативные умения, текстовая основа языкового обучения, методическая работа по развитию коммуникативных умений.

In the article discusses the basics of textual language teaching in secondary schools, revealed the essence of the concept of «text» in the modern scientific space, characterized particularly methodical work on the development of communicative skills of students on the basis of the text, which is realized in three aspects - semantic, structural and stylistic, communicative.

Keywords: language education, language personality of student, communication skills, text-based language learning, methodological work on the development of communicative skills.

УДК 371.334

Дика Н.М.

ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЗНЗ МОВЛЕННЕВО-КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ГРАМАТИКИ

У статті висвітлюються особливості процесу формування в учнів ЗНЗ мовленнєво-комунікативних умінь під час вивчення граматики на уроках української мови.

Ключові слова: мовленнєво-комунікативні вміння, когнітивна методика, аргументаційні вміння, аргументаційні тексти, когнітивізм, граMATика, морфологія, синтаксис.

Сучасний стан розвитку мовної освіти характеризується спрямованістю на формування комунікативної особистості.

Стратегія нового напрямку в навчанні рідної мови, на який орієнтують освітні стандарти, зазначені у Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття), полягає у тому, що «школа повинна готувати передусім гуманних, освічених людей, які на належному рівні вміють практично користуватися рідною мовою у найрізноманітніших життєвих ситуаціях» [1, 11].

Ця проблема протягом останнього десятиліття розглядається в різних аспектах – психолінгвістичному, культурологічному, акмеологічному, соціолінгвістичному, функціональному, емотивному, прагматичному, семантики тексту тощо.

Метою статті є визначення специфіки формування в учнів ЗНЗ мовленнєво-комунікативних умінь у процесі вивчення граматики.

Формування в учнів ЗНЗ мовленнєво-комунікативних умінь під час вивчення граматики – складна психолого-педагогічна проблема. Формуючи мовленнєво-комунікативні вміння учнів, учитель української мови повинен передбачити посилення практичної спрямованості змісту кожного уроку, зміну концептуальних питань у навчально-виховному процесі, спрямованих на інтелектуальний та комунікативно-компетентнісний розвиток учнів; моделювання навчальних ситуацій, що спонукають до різних видів мовленнєвої